

ประโยค ๑ - ๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๙

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้
- ก. พยัญชนะ ๘ ตัวนี้ คือ.....เรียกว่า อวรรณ เพราะ.....๑
- ข. เอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ.....เรียกว่า..... ๑
๒. สนธิ มีเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ โนเหตุ และ อิธปโมทติ ตัดและต่อ
อย่างไร ๑
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
- ก. ในบาลีภาษานั้น ท่านแบ่งเป็นลिंगไว้เท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑
- ข. ศัพท์เช่นไร เรียกว่า อัพยศัพท์ ๑ และแบ่งเป็นอะไรบ้าง ๑
๔. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าอาขยต ๑ ในอาขยตนั้น ท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง ๑
จงเขียนวิภัตติหมวดอชชัตตนิ เฉพาะฝ่ายปรัสสพทมาตุ ๑
๕. กิริยาภิตก คือ วณินิย และ กุทุโร แปลว่าอย่างไร ๑ สำเร็จรูปมาจาก
อะไร ๑ จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูปและ
สาธนะมาด้วย
- ก. สยนฺติ เอตถาติ สยนิ ๑
- ข. สรติ เอตายาติ สติ ๑
๖. อะไร เรียกว่า ลุตตสมาส และ อลุตตสมาส ๑ สนฺตจิตฺโต (ภิกฺขุ)
เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาด้วย ๑
๗. ในปุรณัตถิต มีปัจจัยเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ มานุสโก, โภคี ลงปัจจัย
อะไร ๑ ในัตถิตไหน ๑ จงตั้งวิเคราะห์มาดู ๑

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ๑ - ๒

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างดังต่อไปนี้
  - ก. พยัญชนะ ๘ ตัวนี้คือ ย ร ล ว ส ห พ ° เรียกว่า อวรรณ เพราะไม่เป็นพวกเป็นหมุกันตามฐานกรณ์ที่เกิด ๆ
  - ข. เอ เกิดใน ๒ ฐานคือ คอและเพดาน เรียกว่า กณฺฐตาคุโษ ๆ
๒. สนธิมี ๓ คือ สระสนธิ ต่อสระ ๑ พยัญชนะสนธิ ต่อพยัญชนะ ๑ นิคคหิตสนธิ ต่อนิคคหิต ๑ ๆ

โนหัต และ อิธปฺปโมทติ ตัดและต่ออย่างนี้ โนหัต ตัดเป็น โนหิ-เอตฺ ลบสระหน้าคือ อิ ที่สุดแห่งศัพท์ โนหิ เสีย ต่อเป็น โนหัต ๆ

อิธปฺปโมทติ ตัดเป็น อิธ-ปฺปโมทติ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน ต่อเป็น อิธปฺปโมทติ ๆ
๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้
  - ก. ในบาลีภาษานั้นท่านแบ่งเป็นลิงค์ไว้ ๓ คือ ปุ่ลิงค์ เพศชาย ๑ อิตฺถิลิงค์ เพศหญิง ๑ นปุ่สกลิงค์ มิใช่เพศชายมิใช่เพศหญิง ๑ ๆ
  - ข. ศัพท์ อีกจำพวกหนึ่งจะแจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ แปลงรูปไปต่าง ๆ เหมือนนามทั้ง ๓ ไม่ได้ คงรูปอยู่เป็นอย่างเดียว ศัพท์เหล่านี้เรียกว่า อัพยศัพท์ ๆ แบ่งเป็น อุปสัคบ้าง นิบาตบ้าง ปัจจัยบ้าง ๆ
๔. ศัพท์กล่าวกริยา คือความทำเป็นต้นว่า ยินฺ เคนฺ นังฺ นอนฺ กินฺ ตัมํ ทำ พุดฺ คิตฺ ชื่อว่า อาขยตฺ ๆ ในอาขยตนั้นท่านประกอบด้วย วิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ธาตุ วาจก ปัจจัย เพื่อเป็นเครื่องหมายเพื่อความให้ชัดเจน ๆ ได้เขียนวิภัติหมวดอชฺชัตตฺนี้ เฉพาะฝ่ายปรัศสพทมาดังนี้

ปรสฺสพทํ

เอก.		พหู.
ป.	อี	อุ
ม.	โอ	ตุถ
อุ.	อี	มฺหา

๕. กิริยาภิตกํ คือ วจนียํ แปลว่า อันเขาพึงกล่าว สำเร็จรูปมาจาก วจ ชาติ
ในความกล่าว อนีย ปัจจัย

กฺุทฺุโร แปลว่า โกรธแล้ว สำเร็จรูปมาจาก กฺุช ชาติ ในความโกรธ
ต ปัจจัย ฯ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูป และ
สาธนะมาดังนี้

ก. **สยฺนฺติ** **เอตฺถาติ** **สยํ** (เขา ท.) ย่อมนอนในที่นั้น เหตุนั้น (ที่นั้น)
ชื่อว่าเป็นที่นอน (แห่งเขา ท.) ยู ปัจจัย กัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ฯ

ข. **สฺรติ** **เอตฺถายาติ** **สติ** (ชน) ย่อมระลึกด้วยกรรมชาตินั้น เหตุนั้น
(กรรมชาตินั้น) ชื่อว่าเป็นเหตุระลึก (แห่งชน) ตี ปัจจัย กัตตุรูป
กรณสาธนะ ฯ

๖. สมาสที่ท่านลบวิภัตติเสียแล้ว เรียกว่า ลุตตสมาส สมาสที่ท่านยังมีได้
ลบวิภัตติ เรียกว่า อลุตตสมาส ฯ

สนฺตฺจิตฺโต (**ภิกฺขุ**) เป็นนัญฐีพหูพหิสมาส วิเคราะห์ว่า สนฺตํ จิตฺตํ
ยสฺส โส สนฺตฺจิตฺโต (**ภิกฺขุ**) จิตฺตของภิกฺขุใด ระงับแล้ว ภิกฺขุนั้น ชื่อว่า
มีจิตระงับแล้ว ฯ

๗. ในปฐมตัทธิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ดย ถ จ ม อี ๆ

มานุสโก ลง กณฺ ปัจจัย ในสมุหตัทธิต วิเคราะห์ว่า มนุสฺสานํ
สมุโห มานุสโก

โกตี ลง อี ปัจจัย ในตทสสัดถิตัทธิต วิเคราะห์ว่า โภโค อสฺส
อตุถิตี โภคี ๆ
